

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1960-1961.

23 DECEMBER 1960.

WETSVOORSTEL

waarbij, voor de geschillen inzake bepaalde dienstcontracten van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER MERTENS de WILMARS.

DAMES EN HEREN,

Het wetsvoorstel in zijn oorspronkelijke vorm beoogde, ter zake van geschillen met betrekking tot dienstcontracten, aan de ontreding van het gerechtelijk apparaat in Kongo te verhelpen door werknemers toe te laten hun geschillen voor de Belgische rechtbanken te brengen.

De commissie was eensgezind om te oordelen dat deze noodzaak zich niet beperkt tot de geschillen over dienstcontracten, maar dat zij evenzeer geldt op de andere gebieden van het burgerlijk en handelsrecht en dat het aanbeveling verdiende het toepassingsgebied van het voorstel uit te breiden.

Zij heeft dan ook de tekst in die zin geamendeerd, en de titel van de wet in die zin gewijzigd: « Wetsvoorstel waarbij voor bepaalde geschillen van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend ».

De voorgestelde wet is een gelegenheidswet, zij wil verhelpen aan de toestand die geschapen werd door de terug-

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Moyersoën.

A. — Leden: de heren Charpentier, Cooreman, Counson, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Herbiet, Hermans, Lebas, Lefère, Lindemans, Mertens de Wilmars, Robyns, Smedts. — Boeykens, Hossey, Mevr. Lambert, de heren Merlot, Messinne, Pierson, Terwagne, Mevr. Vanderveken-Van de Plas, de heren Van Hoorick. — Janssens, Jeunehomme.

B. — Plaatsvervangers: de heren Fimmers, Gendebien, Kiebooms, Lefèvre Th., Parisis, Saint-Remy. — Craeybeckx, Deruelles, Fayat, Mevr. Fontaine-Borguet, de heren Tielemans. — Drèze.

Zie:

639 (1959-1960):

— N° 1: Wetsvoorstel.

Chambre des Représentants

SESSION 1960-1961.

23 DÉCEMBRE 1960.

PROPOSITION DE LOI

donnant compétence aux tribunaux belges en matière de litiges relatifs à certains contrats d'emploi de droit congolais.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. MERTENS de WILMARS.

MESDAMES, MESSIEURS.

La présente proposition de loi, dans sa forme initiale, tend à remédier, en ce qui concerne les litiges nés des contrats d'emploi, à la désorganisation judiciaire au Congo, en permettant aux employés de saisir les tribunaux belges de leurs litiges.

La Commission était unanime à estimer que cette nécessité ne se limitait pas aux litiges nés de contrats d'emploi; qu'elle se faisait sentir également dans les autres domaines du droit civil et commercial, et qu'il y avait lieu d'étendre le champ d'application de la proposition.

Aussi a-t-elle amendé le texte en ce sens et modifié l'intitulé comme suit: « Proposition donnant compétence aux tribunaux belges pour certains litiges de droit congolais ».

Le texte propose une loi de circonstance tendant à remédier à la situation créée par le retour en Belgique de nom-

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Moyersoën.

A. — Membres: MM. Charpentier, Cooreman, Counson, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Herbiet, Hermans, Lebas, Lefère, Lindemans, Mertens de Wilmars, Robyns, Smedts. — Boeykens, Hossey, Mme Lambert, MM. Merlot, Messinne, Pierson, Terwagne; Mme Vanderveken-Van de Plas, MM. Van Hoorick. — Janssens, Jeunehomme.

B. — Suppléants: MM. Fimmers, Gendebien, Kiebooms, Lefèvre Th., Parisis, Saint-Remy. — Craeybeckx, Deruelles, Fayat, Mme Fontaine-Borguet, MM. Tielemans. — Drèze.

Voir:

639 (1959-1960):

— N° 1: Proposition de loi.

keer naar België van vele in Kongo gevestigde personen en tevens aan de toestand van tijdelijke desorganisatie van de openbare diensten in Kongo die, laat ons hopen, van korte duur zal zijn. Daarom ook is de wet van tijdelijke duur. (art. 4).

De toekenning van bevoegdheid aan de Belgische rechter is een faculteit voor de rechtzoekende; geen verplichting. Bovendien kan hij maar van die faculteit gebruik maken wanneer de verweerder in België zijn woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke zetel of bestuurlijke zetel bezit of wanneer hij vrijwillig de bevoegdheid van de Belgische rechtbank aanvaardt.

In het geval dat er meerdere verweerders zijn zullen de gewone regelen van bevoegdheid die deze toestand regelen toepassing vinden.

De Kongolese wetgeving voorziet reeds in sommige andere gevallen de bevoegdheid van de Belgische rechter zoals bv. in het artikel 50 van het Decreet van 25 juni 1949 op het bediendencontract. Deze bepalingen blijven hun volle uitwerking hebben en worden niet door deze wet opgeheven.

Het ligt voor de hand dat die wet geschillen met betrekking tot het geschreven recht beoogd met uitsluiting van deze van het gewoonterecht.

Het artikel één regelt de wijze waarop en de voorwaarden onder dewelke toekomstige geschillen aanhangig kunnen gemaakt worden bij de Belgische rechter.

In artikel twee is dezelfde mogelijkheid geschapen ten overstaan van in Kongo hangende geschillen wanneer, tengevolge van een onttreding van het justitieel apparaat, of tengevolge van terugkeer van de partijen in België dezelfde moeilijkheden zich voordoen. Men zal echter opmerken dat de tekst er zorg voor draagt dat geen misbruik van die mogelijkheid zou worden gemaakt door te bepalen dat wanneer de rechter in Kongo in eerste aanleg reeds uitspraak heeft gedaan, alleen het beroep desgevallend voor de Belgische rechter van beroep kan worden gebracht. De draagwijdte van de tekst is dus dat het geschil aan het Belgisch hof van beroep kan onderworpen worden :

1) na de uitspraak van de Kongolese rechter in eerste aanleg, en vóór dat beroep bij de Kongolese rechter van beroep ingesteld werd, door al wie beroep mag aantekenen.;

2) indien de zaak hangende is voor de Kongolese rechter van beroep door *elke partij*, appellant of geïntimeerde op voorwaarde dat de *andere partijen* in België hun woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke of bestuurlijke zetel hebben of de verzending aanvaarden.

Hetzelfde geldt *mutatis mutandis* voor het verzet tegen een uitspraak bij verstek.

Een commissaris heeft laten opmerken dat de draagwijdte van de wet gevaar liep in vele gevallen louter theoretisch te blijven omdat vele Belgen tengevolge van het verloop der gebeurtenissen in Kongo sedert begin juli 1960, niet in de mogelijkheid hebben verkeerd daden te stellen die verjaringen of vervallenverklaringen stuiten.

De Commissie heeft de juistheid van dit standpunt aanvaard en, zonder de weg van een moratorium op te gaan, heeft zij het nuttig geoordeeld in de *materies* die aanleiding zullen geven tot kennisneming van de Belgische rechter bij toepassing van de artikelen 1 en 2, een schorsing van verjaringen en andere termijnen te voorzien (art. 5).

De Commissie kan zich voorstellen dat bij toepassing van de wet er sommige moeilijkheden van procedure zouden kunnen rijzen. Zij heeft echter niet alles kunnen of willen voorzien, zich verlatende op de rechtspraak om die moeilijkheden op te lossen in het kader van de algemene beginselen die in het ontwerp zijn vastgesteld.

Een commissaris had voorgesteld de Koning bevoegdheid te verlenen en bij wijze van uitvoeringsbesluiten uit-

breuses personnes établies au Congo de même qu'à la désorganisation temporaire des services publics au Congo, qui, espérons-le, sera de courte durée. Aussi la loi n'a qu'une durée temporaire (art. 4).

L'attribution de compétence au juge belge constitue pour le justiciable une faculté, non une obligation. En outre, il ne peut user de cette faculté que si les défendeurs ont leur domicile, leur résidence, leur siège social ou administratif en Belgique ou s'ils acceptent librement la compétence du tribunal belge.

Au cas où il y aurait plusieurs défendeurs, les règles de compétence ordinaires réglant cette situation seront appliquées.

La législation congolaise prévoit déjà dans certains autres cas la compétence du juge belge, comme par exemple à l'article 50 du décret du 25 juin 1949 sur le contrat d'emploi. Ces dispositions conservent leur plein effet et ne sont pas abrogées par la présente loi.

Il va de soi que cette loi règle les litiges concernant le droit écrit à l'exclusion de ceux concernant le droit coutumier.

L'article 1er règle les modalités et les conditions dans lesquelles les litiges futurs pourront être déferés au juge belge.

L'article 2 prévoit la même possibilité pour les litiges pendants au Congo, lorsque les mêmes difficultés surgissent par suite de la désorganisation judiciaire ou du retour des parties en Belgique. On observera toutefois que le texte veille à ce qu'il ne soit pas fait un usage abusif de cette possibilité en disposant que si le juge a déjà statué en premier ressort au Congo, seul l'appel peut, le cas échéant, être porté devant le juge d'appel belge. En vertu du texte, la Cour d'appel belge pourra donc être saisie du litige :

1) après que le juge congolais aura statué en premier ressort et avant que l'appel ne soit porté devant le juge congolais, par quiconque peut interjeter appel;

2) si le litige est pendant devant le juge d'appel congolais, par *chacune des parties*, appellant ou intimé, à la condition que les *autres parties* aient leur domicile, leur résidence, leur siège social ou administratif en Belgique ou acceptent le renvoi.

Il en est de même *mutatis mutandis* de l'opposition à un jugement par défaut.

Un membre a fait observer que la loi risquait en de nombreux cas de n'avoir qu'une portée purement théorique du fait que de nombreux Belges se sont, à la suite des événements au Congo depuis le début de juillet 1960, trouvés dans l'impossibilité d'accomplir les actes interrompant les prescriptions ou les déchéances.

La Commission a admis la pertinence de ce point de vue et, sans s'engager dans la voie du moratoire, elle a estimé judicieux de prévoir une suspension des délais de prescription et autres délais pour les *matières* dont le juge belge serait susceptible de prendre connaissance en application des articles 1 et 2 (art. 5).

La Commission n'ignore pas que certaines difficultés de procédure pourront surgir du fait de l'application de la loi. Elle n'a cependant pas pu ni voulu tout prévoir, abandonnant ainsi le soin à la jurisprudence de résoudre ces difficultés, dans le cadre des principes généraux arrêtés par le projet.

Un membre avait proposé de donner compétence au Roi en vue de décréter au moyen d'arrêtés et de

voeringsmaatregelen te verordenen die desnoods van onze proceduurewetten zouden afwijken. De Commissie heeft geoordeeld dat daartoe geen noodzaak bestaat en dat de rechtbanken in het kader van de vroegere wetgeving de nodige oplossingen kunnen vinden.

De tekst, zoals hij hierna voorkomt, en dit verslag werden eenparig aangenomen.

De Verslaggever,

J. MERTENS de WILMARS.

De Voorzitter a.i.,

M.-A. PIERSON.

TEKST DOOR DE COMMISSIE AANGENOMEN.

Nieuwe titel.

Wetsvoorstel waarbij, voor bepaalde geschillen van Kongolees recht, aan de Belgische rechtbanken bevoegdheid wordt verleend.

Eerste artikel.

De geschillen in burgerlijke en handelszaken die, krachtens de Kongolese wetgeving, tot de bevoegdheid van de rechtbanken van de Republiek Kongo behoren kunnen gebracht worden voor een Belgische rechtbank indien de verweerder zijn woonplaats, verblijfplaats, maatschappelijke of bestuurlijke zetel in België heeft of indien hij de bevoegdheid van de Belgische rechtbank aanvaardt.

De contractuele toewijzingen van bevoegdheid en de scheidsrechterlijke bedingen kunnen de kennisneming van de Belgische rechtbank niet in de weg staan.

Art. 2.

De geschillen ingeleid voor een rechtbank van Belgisch Kongo of van de Republiek Kongo en de aan de gang zijnde arbitrages waarover niet definitief uitspraak werd gedaan kunnen terug worden ingesteld, onder de voorwaarden bepaald in het vorige artikel, voor een Belgische rechtbank. Wanneer de Kongolese rechtbank uitspraak heeft gedaan in eerste aanleg, zal de zaak gebracht worden voor een Belgisch Hof van beroep dat over het beroep uitspraak zal doen.

Art. 3.

De plaatselijke bevoegdheid en de volstrekte bevoegdheid van de rechtbank zullen bepaald worden overeenkomstig de voorschriften van de Belgische wet.

Art. 4.

De artikelen één en twee zullen van kracht blijven voor een duur van twee jaar; de hoven en rechtbanken zullen bevoegd blijven om uitspraak te doen over de geschillen ingeleid vóór het verstrijken van die termijn.

Art. 5.

De verjaringen of vervallenverklaringen in burgerlijke en handelszaken, de conventionele vervallenverklaringen en de termijnen om de beslissingen van rechtscolleges te bestrijden of te betekenen, die in Kongo voltrokken werden sedert 30 juni 1960 in de geschillen beoogd in de artikelen 1 en 2, worden als niet bestaande beschouwd en verlegd tot zes maanden na de inwerkingtreding van deze wet.

mesures d'exécution qui, le cas échéant, pourraient déroger à nos lois sur la procédure. La Commission a estimé qu'elle n'en voyait pas la nécessité et que les tribunaux peuvent trouver les solutions requises dans le cadre de la législation en vigueur.

Le texte, tel qu'il figure ci-après, de même que le présent rapport ont été adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,

J. MERTENS de WILMARS.

Le Président a.i.,

M.-A. PIERSON.

TEXTE ADOPTÉ PAR LA COMMISSION.

Intitulé nouveau.

Proposition de loi donnant compétence aux tribunaux belges pour certains litiges de droit congolais.

Article premier.

Les litiges en matière civile et commerciale qui, en vertu de la législation congolaise sont de la compétence des tribunaux de la République du Congo peuvent être déférés à un tribunal belge si le défendeur a son domicile, sa résidence, son siège social ou administratif en Belgique ou s'il accepte la compétence du tribunal belge.

Les attributions conventionnelles de compétence et les clauses compromissaires ne peuvent faire obstacle à la saisine du tribunal belge.

Art. 2.

Les litiges introduits devant un tribunal du Congo belge ou de la République du Congo et les arbitrages en cours qui n'ont pas fait l'objet d'une décision définitive pourront, sous les conditions fixées à l'article 1, être réintroduits devant un tribunal belge. Si le tribunal congolais a statué en premier ressort le litige sera porté devant une cour d'appel belge qui statuera sur l'appel.

Art. 3.

La compétence territoriale et la compétence d'attribution du tribunal seront déterminées par la loi belge.

Art. 4.

Les articles 1 et 2 demeureront en vigueur pendant un délai de deux ans; les cours et tribunaux resteront saisis des causes introduites avant l'expiration de ce délai.

Art. 5.

Les prescriptions et déchéances en matière civile et commerciale et les déchéances conventionnelles ainsi que les délais pour attaquer ou signifier des décisions des différentes juridictions, prises au Congo depuis le 30 juin 1960, relativement aux litiges visés aux articles 1 et 2, sont réputés non avenus et reportés à six mois après l'entrée en vigueur de la présente loi.